

Når vitenskapen skal «ut»

Fra klimarapport til klimajournalistikk

When the science is communicated

From climate report to climate journalism

Katherine Duarte

Stipendiat, Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen
katherine.duarte@uib.no

Elisabeth Eide

Professor, Institutt for journalistikk og mediefag, OsloMet – storbyuniversitetet
elisabeth.eide@oslomet.no

SAMMENDRAG

Et fåtall journalister jobber dedikert med klima- og miljøspørsmål i norske medier, og klimajournalistikk er et relativt nytt felt innen vitenskapsjournalistikken. Denne studien baserer seg på et kvalitativt intervjumateriale som består av semistrukturerte intervjuer med tilsammen seks journalister og fem klimaforskere. Analysen av intervjudataene fokuserer på kommunikasjonsforholdet mellom forskere og journalister, med utgangspunkt i klimapanelets rapporter i 2013–2014. Vi finner at klimaforskere er ganske fornøyde med klimarapporteringen, og at journalistene på sin side ønsker å formidle mer, men at formidlingen blir truet av nedskjæringer som kan føre til svake prioriteringer i redaksjonene.

Nøkkelord

klimajournalistikk, vitenskapsformidling, forskere, journalister

ABSTRACT

Only a handful of journalists are dedicated to climate and environmental issues in the Norwegian media, and climate journalism is a relatively new field in scientific journalism. This study is based on qualitative interview material consisting of semi-structured interviews with six journalists and five climate researchers. The analysis of the interview data focuses on the communication relationship between researchers and journalists, based on the IPCC reports in 2013–2014. We find that climate researchers are quite happy with the climate reporting, and that the journalists, for their part, want to communicate this field more broadly, but that the dissemination is threatened by cuts that may lead to lower prioritization by the news desks.

Key words

climate journalism, science communication, scientists, journalists

Selve kommunikasjonsforholdet mellom journalister og forskere er det skrevet mye om, men hvordan disse jobber for å kommunisere et vanskelig felt som klimavitenskap, og ikke minst kompliserte klimareportter, som kan være vanskelig for hvermannsen å forstå, er vårt hovedanliggende å analysere i denne artikkelen.

Klimaendringer er et eksepsjonelt stort område, antakelig det mest komplekse menneskeheten noen gang har stått overfor (Eriksen, 2016; Kunelius, Eide, Tegelberg & Yagodin, 2016). Samtidig foregår andre store omveltninger, rask urbanisering, stadig større antall mennesker på flukt, og dessuten «tap av tro på lineær framgang» og «spenningsforholdet mellom økonomisk utvikling og miljø-bærekraft [...] utgjør det mest grunnleggende motsetningsforholdet (*double-bind*) i det 21. århundres kapitalisme» (Eriksen, 2016, s. 470–471). Erkjennelsen av global gjensidig avhengighet, av at handlingene våre kan få konsekvenser på andre siden av jordkloden, øker.

Et fåtall journalister jobber dedikert med klima- og miljøspørsmål i norske medier, og klimajournalistikk er et relativt nytt felt innen vitenskapsjournalistikken. Denne artikkelen drøfter kommunikasjonsforholdet mellom forskere og journalister med spesiell vekt på deknningen av FNs klimapanel sine siste hovedrapport (heretter IPCC AR5¹), presentert i fire delrapporter mellom september 2013 og november 2014.² En rekke forskere fra Norge har bidratt til delrapportene og synteserapporten. Norge spiller en viktig rolle i klimahandlingene, og bidro til å dra i land Parisavtalen i 2015. I den norske strategien står det at «En norsk hovedlinje er å sikre at Parisavtalens bestemmelser som støtter klarhet, transparens og forståelse av partenes nasjonalt fastsatte bidrag, og gjennomføringen av disse, ikke svekkes» (Statsministerens kontor, 2017). Flere undersøkelser viser at nordmenn flest fortsatt stoler på tradisjonelle medier når de søker informasjon om klimaendringer (Austgulen, 2012; Norsk medborgerpanel (NMP), 2017). Denne artikkelen drøfter norsk mediedekning av IPCC AR5 med utgangspunkt i intervjuer med norske journalister og forskere.

Den forrige rapporten fra FNs klimapanel ble gitt ut i 2007, men IPCC ble etablert allerede i 1998 etter initiativ fra FNs miljøprogram (UNEP) og Verdens meteorologiorganisasjon (WMO). Formålet var å gi verden en vitenskapelig oversikt over kunnskapsstatus om klimaendringer og deres potensielle konsekvenser. IPCC forsker ikke selv, men vurderer resultater fra tusenvis av forskere verden over. Panelet har 195 medlemsland (IPCC, 2017).

I periodene mellom FN-rapportene viser forskning at klimadekningen øker noe rundt de globale toppmøtene (COP-ene, Conference of Parties). De skal forhandle fram globale klimaavtaler som kan begrense utslipp og bidra til medlemslandenes klimatilpasninger. En oversikt over klimadekningen i over 20 land (50 aviser) konkluderer med at klimadekningen i flere land når toppen under klimatoppmøtene (McAllister et al., 2016). Denne deknningen er mer konsentrert om det politiske spillet, selv om også forskere deltar i rikt monn på konferansene (E. Eide & Kunelius, 2012; E. Eide, Kunelius & Kumpu, 2010).

1. International Panel of Climate Change, Assessment Report 5

2. Den siste rapporten fra FNs klimapanel ble utgitt i fire deler: Arbeidsgruppe 1 (AG I) om det klimavitenskapelige grunnlaget, ble utgitt 27. september 2013. Arbeidsgruppe 2 (AG II) om Virkninger, klimatilpasning og sårbarhet ble utgitt 31. mars 2014, mens arbeidsgruppe 3 (AG III) om Tiltak og virkemidler for å redusere utslipp, ble utgitt like etter, den 11. april 2014. Den siste delrapporten, Synteserapporten som inneholder en oppsummering for beslutningstakere, ble utgitt 2. november 2014.

Når IPCC-rapportene blir lansert, står vitenskapen mer i sentrum. Det er derfor av stor interesse å vite mer om hvordan forskerne og journalistene tenker og formidler under slike omstendigheter. Problemstillingen er som følger: Hvordan blir komplisert forskning i klimarapporter formidlet til publikum via journalister?

Med dette utgangspunktet har vi intervjuet seks journalister og fem forskere. Analysen av intervjudataene fokuserer på kommunikasjonsforholdet mellom de to gruppene. Forskningsspørsmålene er som følger:

- Hvordan er kommunikasjonsforholdet mellom klimaforskere og klimajournalister, spesielt med utgangspunkt i IPCC AR5?
- Hvordan jobber journalistene med klimarapportene, og hvordan formidler de komplisert klimaforskning?
- Hvordan forstår informantene rollene sine i et felt som preges av politiske motsetninger og aktivisme?
- Sist, men ikke minst, i et komplisert medielandskap og med fare for «klimatrøtthet», hva mener informantene skal til for å formidle klimaforskning på en måte som går hjem hos samfunnsborgerne?

FORSKNINGSJOURNALISTIKKENS UTFORDRINGER

En større studie av forskningsjournalistikk (M. Eide & Ottosen, 1994) konkluderte med at forskerne stort sett var fornøyde med mediedekningen av sine fagfelt.³ Men forfatterne skriver også: «When only 5% in our sample report dissatisfaction with the article for which they were interviewed, we assess it as a sign of a conspicuous harmonic cooperation» (M. Eide & Ottosen, 1994, s. 432). I begge spørreundersøkelsene til Eide og Ottosen understreker både forskerne og journalister at populariseringen av forskning i mediene står sentralt i deres arbeid.

I en nyere studie (Carlsen, Müftüoğlu & Riese, 2014) har 848 forskere ved Universitetet i Bergen og Uni Research AS svart på spørsmål om forskningsformidling, motivasjon til å formidle og medieerfaringer. Et overveldende flertall (92 prosent) mener at forskningsformidling i intervjuer er viktig, og 70 prosent mener at formidling gjennom media skaper aksept for forskningsfeltet. Samtidig mener en fjerdedel at popularisering av forskningsresultater kan føre til misforståelser blant publikum, og like mange hevder at journalister er opptatt av sensasjoner når de formidler forskning (Carlsen et al., 2014, s. 199). En tredjedel av forskerne mener at forskningsformidling i intervjuer er frustrerende og tidkrevende. Til tross for noe misnøye, rapporterer forskerne at de har bred erfaring med formidling i mediene.

Harald Hornmoen har gjennom flere publikasjoner (1999, 2003, 2010, 2011) gitt en grundig og kritisk analyse av forskningsjournalistikk. Han legger vekt på *kritiske* elementer som kriterier for god forskningsjournalistikk:

3. Denne studien er den største i sitt slag i Norge og består av to spørreundersøkelser, én med 249 forskere og 109 journalister, samt 1600 artikler i 1988 og 1100 artikler fra 1991 i norske aviser.

En god forskningsjournalist utøver kildekritikk. Hun er kritisk til vanetenkning og dogmer både om forskning og i forskning. Hun er kritisk til alle som prøver å bruke journalister til å promovere egen forskning. Hun evner å trekke fram både verdifulle, svake og etisk problematiske sider (Hornmoen, 1999, s. 17).

Mediers jakt på dramatiske historier og «siste nytt» kan føre til at redaksjoner nedprioriterer emner som er aktuelle over lengre tid, og som krever utdypende bakgrunnsinformasjon (Hornmoen, 1999, s. 18). Dette aspektet har antakelig mer gyldighet i dag, siden de tradisjonelle mediene sliter økonomisk og har store utfordringer knyttet til et endret medielandskap. Flere av informantene i vår undersøkelse medgir at de frykter at dårlig økonomi og kutt i redaksjonene kan gå ut over gravende journalistikk og ikke minst løsningsorientert journalistikk.

En masteroppgave fra 2014 om forskningsjournalistikk og forskningsformidling beskriver det å være kritisk som krevende og karakteriserer forskningsjournalistikken som «medievelsignet» heller enn kritisk, undersøkende og uavhengig (Skrede, 2014, s. 85).

Ofta kan det være komplisert nok å presentere forskningsresultater på en god måte for publikum, om man ikke i tillegg skal klare å forklare innvendinger mot forskningen på en forståelig måte i tillegg. Innsikt i intrikate forskningsmiljøer og ulike metodevalg innen forskjellige forskningsfelt kan være vanskelig selv for dem som jobber på feltet. Å kreve detaljkunnskaper om alle forskningsfelt og -metoder av en journalist er for mye å be om (Skrede, 2014).

Det Skrede skriver, stemmer langt på vei med våre observasjoner. Men Norge har noen få svært kompetente klimajournalister, med stor forståelse for fagfeltet og lang fartstid i sine respektive medier. Vi skal drøfte om det virkelig står like dårlig til i klimajournalistikken, som Skrede her antyder.

NATURDRAMA OG VITENSKAPSDRAMA

I en ti år gammel studie skriver Ryghaug at «siden de færreste aviser har journalister med klima som sitt spesialfelt, sier det seg selv at utvalget av journalister med denne typen erfaring er svært begrenset i Norge» (Ryghaug, 2006, s. 203). Hun finner spor av to typer drama i sitt materiale: naturdramaet og det vitenskapelige dramaet. Naturdramaet formidler urovekkende og skremmende framtidsscenarioer, som har mange likhetsstrekk med dommedagsprofetier (Ryghaug, 2006).

Det andre dramaet handler om vitenskapelig uenighet. Her foregår det en «produksjon av tvil når det gjelder klimaforskningen og hvorvidt den globale oppvarmingen skyldes menneskenes utslipp av CO₂» (Ryghaug, 2006, s. 208). Årsaken til at den vitenskapelige uenigheten løftes fram i mediene, kan i høy grad forklares med medielogikk og journalisters praksis: «For en journalist fremstår det å grave frem og dekke alle sider ved en sak som en sentral del av det journalistiske håndverket» (Ryghaug, 2006, s. 209). Nyere funn bekrefter at «naturdramaet» og kontroverser rundt forskningen ennå forekommer, det sistnevnte hovedsakelig i angelsaksisk presse (Painter, 2011, 2013, 2016), og dette er særlig relevant for dekningen av rapporter der forskerne tilstreber konsensus og har et eget vokabular for å gradere denne enigheten.

Tidligere undersøkelser tyder på at den grunnleggende vitenskapelige uenigheten omkring eksistensen av menneskeskapte klimaendringer, er blitt mindre vektlagt av journalister etter at Ryghaug's undersøkelse fant sted, og nyere forskning viser at det slett ikke er mye dekning av «klimaskeptikere»⁴ i avisene, men at de kommer til i innsendt materiale som leserbrev (Duarte, 2010).

Med henvisning til tidligere dekning av IPCC-rapporter, konkluderer Hulme (2009) med at katastrofevinklingen er den mest framtreddende. Samtidig kan den være lite hensiktsmessig, fordi samfunnsborgerne ikke blir presentert for *mulighetene* til å gjøre noe med klimautfordringene. En undersøkelse i ti land av dekningen av den siste rapporten (Painter, 2016) viser at katastrofevinklingen, sammen med vekten på vitenskapelig usikkerhet, fremdeles dominerer. I en nyere gjennomgang av norsk klimajournalistikk og klimakommunikasjon i Norge, skriver Ryghaug at forskere ser det som en av sine hovedoppgaver å popularisere og formidle fakta omkring klimaendringer (Ryghaug & Skjølvold, 2016). Brukerne av denne populariseringen; politikere, initiativtakere og representanter fra energiindustrien samt mediebrukere, ser på klimaforskningen som bunnsolid og stiller få spørsmål til forskningsresultatene (Ryghaug & Sørensen, 2008). I Ryghaug og Skjølvold sin gjennomgang av klimakommunikasjon i Norge de siste 20–30 årene, kommer det fram at det ikke er et kunnskapsproblem blant publikum, men det vil være en utfordring å skape kunnskapsenheter som målrettet kommuniserer med forskjellige grupper i samfunnet på en nyttig måte. Det må fokuseres mer på kommunikasjon til ulike sektorer og lokalsamfunn som skal forberede seg og tilpasse seg klimaendringene (Ryghaug & Skjølvold, 2016).

Tøsse har i sitt arbeid fokusert på klimaforskernes mediestrategier, og hvordan disse bygger «sosialt robust kunnskap». Her diskuterer Tøsse hvordan klimaforskerne veier sine bekymringer omkring muligheten til å kontrollere hvordan et budskap blir mottatt i mediene, og på den andre siden idealer omkring åpenhet og hvordan man best mulig kan kommunisere til publikum via mediene (Tøsse, 2013). I denne undersøkelsen kommer det også fram at klimaforskerne anser publikum å være deres primære målgruppe (Tøsse, 2013).

Løsningsorientert journalistikk

Et alternativ til katastrofedekningen er løsningsorientert journalistikk, som også kan sees på som en respons på publikums manglende tillit til mediene.⁵ Negative historier og nyheter med dramatik og konflikter skaper store overskrifter. Ekstremvær er slik sett en bestselger for mediehusene. Ulrik Haagerup fra Constructive institute ved Århus Universitet, argumenterer for at det trengs et paradigmeskifte i mediens nyhetsformidling. Nyhetsdekningen må prioritere ned negativ dekning, og heller fokusere på løsninger, fakta og de gode fortellingene. Haagerup jobbet ti år som nyhetsleder i Dansk Radio (DR). Løsningsorientert journalistikk er kritisk, objektiv og balansert, og ikke opptatt av en spesifikk agenda i møte med politikk og journalistikk. Den framhever ikke skurker eller helter, men

4. Se under for omtale av «skepsis»-begrepet.

5. 15 % av respondentene viser mistillit til mediene, mens 40% tillit til mediene. I følge Reuters har 49% av nordmenn tillit til mediene (2017). Kilde: <http://www.digitalnewsreport.org/interactive-2017/>

fokuserer heller på brobygging. Løsningsorientert journalistikk er nyansert og kontekstualisert, den gir ikke etter for falsk balanse. Løsningsorientert journalistikk har som mål å være velinformert, og tilrettelegger for en konstruktiv debatt omkring løsninger som er veldokumenterte (Haagerup, 2017). I en studie gjennomført av Solution Journalism Network, kommer det fram at folk som leser løsningsorienterte historier blir mye mer engasjert i det de leser, vil mest sannsynlig dele det de leser i sosiale medier og lese flere artikler fra samme publikasjon eller forfatter. Lederen for senteret sier:

Solutions journalism can surface really important knowledge about what is happening on the ground and show how people are responding to problems, in a way that other people can learn from it and possibly replicate these responses and these solutions (Scott, 2016).

Spesielt unge folk føler seg maktesløse og kyniske i møte med mediedekning som kun fokuserer på det negative. Da virker journalistikken mot sin hensikt.

Sistnevnte punkt er spesielt viktig for klimadekningen, da klimatilpasning vil kreve gode løsninger i framtiden, også i Norge. Samtidig viser nyere forskning at norske journalister skriver mer om løsninger og muligheter for tilpasning til klimaendringer, og fokuserer mye mindre på skepsis og vitenskapelig uenighet og usikkerhet (Duarte, 2016). Avisen *The Guardian* har listet 15 måter å kommunisere klimaløsninger i pressen, blant annet ved å fokusere på de positive sidene, at alle monner drar, fokusere på det vi bryr oss om, som lokalmiljøet, for å gi noen eksempler (Purvis, 2016).

METODE: INTERVJUER

I denne artikkelen er det gjort strategiske utvalg av journalister og forskere. Hele 19 forskere i Norge deltok som forfattere til den siste klimarapporten (Miljødirektoratet, 2015), og flere av dem har hatt mye mediekontakt i sitt virke som klimaforskere innen sine respektive felt. Denne studien baserer seg på et kvalitativt intervjumateriale som består av semistrukturerte intervjuer med tilsammen seks journalister og fem klimaforskere. Journalistene jobber i *Aftenposten*, *Bergens Tidende*, *Dagsavisen*, *Dagens Næringsliv* og *NRK*. Forskerne har hatt framtrekkende roller som hovedforfattere og ansvarlige for flere kapitler til delrapportene. Flere av forskerne har også deltatt i Miljødirektoratets seminarer i forbindelse med lanseringene av rapportene.

Journalistene er blant de mest spesialiserte og erfarne innen miljø- og klimadekning. Siden antallet informanter er begrenset og intervjuene kan anses som ikke-sensitive, valgte vi, i samråd med informantene selv, å ikke anonymisere. Det ville vært relativt enkelt for leseren å finne ut hvem flere av dem er. Informantene fikk gå gjennom sitatene sine før de ble brukt i denne studien. To journalistintervjuer ble gjennomført våren/sommeren 2015, de andre intervjuene ble gjennomført mellom mai og august 2016, noen ansikt-til-ansikt og noen på Skype.

Fem av de seks intervjuede journalistene har skrevet om IPCC-rapportene, og de fem intervjuede forskerne har hatt sentrale roller som hovedforfattere og redaktører i delrapportene. Forskerne er medievante, kjente kilder for de fleste journalister som dekker feltet. Tre av forskerne i denne studien har bidratt til arbeidsgruppe I, mens to har bidratt til

arbeidsgruppe II. Ingen forskere fra arbeidsgruppe III har blitt intervjuet. To av forskerne har også bidratt til synteserapporten.

Semistrukturerte intervjuer har vært den foretrukne arbeidsmetoden, da disse gir økt fleksibilitet, og intervjueren kan improvisere underveis. Samtidig er slike intervjuer en «konversasjon med en hensikt» (Gentikow, 2002, s. 88), og sikrer grenser og fokus, samtidig som den tillater åpenhet. I intervjuene har vi i stor grad operert med åpne spørsmål, som øker mulighetene for større spillerom for svareren (Gentikow, 2002; Krag Jacobsen, 1993, s. 21). Ekspertene er ofte vant til å bli intervjuet, og bidrar gjerne med mer eller mindre forberedte innlegg (Kvale & Brinkmann, 2011, s. 167). I noen tilfeller har tidssambandet – tidsgapet mellom lansering av rapportene og selve intervjutidspunktet (Fossum & Meyer, 2008), medført at informantene ikke husker like detaljert alle sider ved formidlingen og situasjonen rundt lansering av rapportene.

De fleste intervjuene er gjennomført av hovedforfatter, men de er supplert med to journalistintervjuer fra annenforfatter. En av forskerne er intervjuet av begge. Spørreguidene er ikke identiske, men vi fant det likevel formålstjenlig å binde dataene sammen, siden de begge inneholder overlappende spørsmål rundt IPCC-kommunikasjonen. De intervjuede har, med ett unntak, selv deltatt i denne kommunikasjonen som forsker eller journalist, og graden av selvransakelse varierer nok, i og med at de kan ha en del å forsvare i så vel rapportarbeidet som mediedekningen.

Selv om utvalget informanter er relativt lite, vil intervjuene gi en pekepinn på kommunikasjonsforholdet, og kan vise til eventuelle motsetningsforhold som belyser problematikken rundt forskningsformidling på et globalt og ganske politisert område. Studien er en del av et større prosjekt, og vil gi nyere innsikt på et felt som er lite studert tidligere, med unntak fra tidligere nevnte referanser. Den kvalitative metoden med relativt få informanter gir oss ingen oversikt over feltet som sådan, men gir oss et signal om hvor klimajournalistikken og samspillet forsker–journalist er på vei. Forskerne er sentrale i IPCC-sammenheng og svært medievante. Dermed er det enkelt å få dem til å reflektere over arbeidet sitt. De intervjuede journalistene har på ett unntak nær jobbet med disse temaene i mange år, og har dermed god innsikt i tematikken. Minuset med spesialiserte journalister er at de gjerne har blitt intervjuet til flere forskningsprosjekter, men fordelene er et utvalg som langt på vei behersker sitt felt.

FUNN

Prioritering

Journalistene i utvalget kommer fra fem aviser samt en TV-kanal og representerer mange tiårs erfaringer med klima- og miljørelaterte saker. Den som har jobbet lengst, har skrevet om klima i over 30 år, og har også tidligere hatt interesse for feltet gjennom organisasjonsarbeid. Den ferskeste journalisten innen klimafeltet hadde på intervjutidspunktet jobbet med temaet i seks måneder, og begynte sitt arbeid under klimatoppmøtet i Paris i desember 2015.

Det innledende spørsmålet om hvorvidt journalistene selv følte at de kunne beskrives som «klimajournalister», fikk blandet respons. En av journalistene (AA) svarte at det spørs «hva man legger i begrepet. Fordi jeg jobber ikke bare med klima. Men i den grad det finnes klimajournalister i Norge, så kontakter jeg [en] i den gruppen som har jobbet mest med temaet».

En annen journalist, med 29 års erfaring innen profesjonen, har i nyere tid fått klima/miljø som hovedfelt (TS), drevet fram av hans egen interesse for feltet, men sier at avisen hans (*Dagsavisen*) «er opptatt av at klimaendringene må begrenses, og det er derfor lett å få støtte til ideer om oppslag på dette området.» Journalisten som jobber i NRK for nett og TV, sier at hun skiller mellom vær og klima, og hun sier at hun kan «bruke uhorvelig mye tid på en klimasak. Det ligger mye mer arbeid på klima [...] enn andre ting jeg gjør» (AR). Den journalisten som trolig har arbeidet lengst og mest med området (OM), har det i dag som eneste felt, og sier han har støtte fra sin avis (*Aftenposten*) til å prioritere klima: «Jeg har arbeidet under seks ulike sjefredaktører, og alle har gitt meg carte blanche til å fortsette.» Med andre ord kan vi si at Norges største avis har en klar prioritering på dette området, og OM er ikke den eneste i redaksjonen som arbeider med spørsmålet.

Andre, mer ressursfattede redaksjoner kan ikke avse en hel stilling til området. En journalist anslår at arbeidet hans består av 70–80 prosent saker om klima, miljø og klassisk miljøvern (AA). En annen journalist mener at avisen hans ikke har noen som er dedikerte klimajournalister, fordi klimaet berører så mange deler av samfunnet, fra politikk til finans og samfunn (KA).

De fleste av de intervjuede journalistene sier at redaksjonene i deres respektive mediehus ikke har en klar policy på hvordan man skal behandle klimaspørsmålet. «Nei, det vil jeg ikke si. Vi behandler det stoffet som vi får, etter vanlige journalistiske kriterier. Det er ingen overbyggende holdning til å presentere stoffet på den eller den måten» (AA).

En av forskerne tror at årsaken til at klimautfordringene ikke kommer så høyt på dagsordenen, kan være at «journalister oppfatter, for så vidt med rette, at budskapet er der, så nyhetene ligger i tiltakene eller mangel på tiltak, og i politikken rundt det.» Han nevner også at konkurrerende temaer som flyktningskrisen «stjeler agendaen» (EJ).

Katastrofe – risiko ...?

EJ har bidratt til Arbeidsgruppe I og mener det har vært en god dekning av hovedspørsmålene i denne, men at «journalistene har problemer med å kommunisere usikkerhet» og det at «man må gjøre ting på tross av usikkerheten». Blant forskerne har det i stigende grad vært viktig å formidle *risiko* som et sentralt element, trolig siden risiko er noe som forener på tvers av usikkerhetselementene, siden det innebærer enighet om «føre-var»-prinsippet. Painter finner at ordet *risiko* (risk) blir brukt 230 ganger i Arbeidsgruppe II-rapporten om virkning, tilpasning og sårbarhet. Likevel er det ikke denne vinklingen som dominerer *formidlingen* av IPCC-rapportene (Painter, 2016).

En annen forsker (GM) er ganske fornøyd med avisdekningen og sier den kanskje er «bedre enn klimadekningen ellers». Han har funnet få direkte feil, og sier at «de får med seg det viktige og det relativt grundig.» Men han er kritisk til NRK og synes ikke de tar «sitt samfunnsansvar, med å dekke klimaspørsmål på en helt annen måte.» Han mener de er for opptatte av sensasjoner, og at de bør gå «mye grundigere til verks, og ikke bare henge det opp i enkeltsaker». Han peker dessuten på enkelte lekkasjer fra journalister som presenterer rapportene⁶, og sier at det kanskje introduserer «mindre unøyaktigheter». En «helt annen måte» må tolkes som et krav om mer dybde i journalistikken, noe AA og andre journalistkolleger tror

6. Aftenposten brakte lekkasjer fra AG 1 i august 2013.

kan bli vanskelig, med henvisning til nedskjæringer i redaksjonene som truer den undersøkende, gravende journalistikken. Reporter TS bekrefter dette, IPCC-materialet var greit, men hovedproblemet var tidsnøden, «på grunn av tidlige deadliner og mange arbeidsoppgaver».

En av forskerne (ASC) er ganske kritisk. Hun har vært involvert i et internasjonalt forskningsprosjekt som fant at de forskerne som ble sitert mest, ble offer for en dominerende katastrofевinkel. Samtidig roser hun Miljødirektoratet for lanseringsarbeidet. Hun sier vitenskapen er mer avansert enn medierapportene får fram, og at mediene må konsentrere seg om «vitenskapelige nøkkelfakta», mens de kommuniserer «katastrofевinkelen heller enn å prøve å bli mer informerte.» Hun tror noe av forklaringen på svakhetene er at det finnes få journalister med vitenskapelig utdanning. «En annen sak er at rapporten er så vanskelig å lese. De [journalistene] er avhengige av SPM-ene⁷», og dessuten stoler de for mye på «pitch-ene» til de forskerne som er mest trente i å snakke med mediene. Selv var ASC medforfatter i Arbeidsgruppe II, om konsekvensene av klimaendringer, og innrømmer at «det er lettere å lage sensasjoner rundt reelle skadevirkninger, og det er mange av dem». EJ er enig med ASC i at språket kan være en barriere, ikke bare i rapportene. Han peker spesielt på Summary for policy makers (SPM) til Arbeidsgruppe III (om tiltak og virkemidler), der «det teknologiske og økonomiske språket er for vanskelig å forstå.» Forskerne får rett i dette i en studie som viser at delrapporten til Arbeidsgruppe III scorer lavest på lesbarhet (Barkemeyer, Dessai, Monge-Sanz, Renzi & Napolitano, 2016). Forfatterene bak studien konkluderer overraskende nok at «[...] natural sciences are not necessarily the most difficult ones to communicate to general audiences» (Barkemeyer et al., 2016, s. 2). Dette synes å være et paradoks; delrapport tre burde være en av de enkleste og viktigste å formidle til politikere og initiativtakerne. Denne rapporten viser nemlig vei for tilpasning til framtidige klimaendringer globalt.

ASC mener, tross kritikken, at lanseringen ble fulgt av interessante debatter om «hvorfor vi trenger å ta klimaendringene på alvor. I Norge førte det til interessante reaksjoner hos politikerne, og diskusjoner om olje.» Diskusjonene fikk fram hvor «motsigelsesfylt landet er på dette feltet.» Journalist OM er mer reservert: «Jeg ser ingen politisk disputt knyttet til IPCC-dekningen. Det overrasker meg. Det ser ut til å være et hav mellom forskere og politikere.» Forskerne stiller alvorlige spørsmål om Golfstrømmens framtid, om hvor raskt oppvarmingen skjer, og «de er uenige om mange av disse spørsmålene, men dette gjenspeiles ikke i de politiske debattene».

Mens ASC og OM på ulike måter er kritiske til mediene eller politikerne, er BHS mer opptatt av å se innover i *fagmiljøet*, på «bredden i fagforståelsen. Mye av IPCC-prosessen handler om akkurat det, hvor sikre er vi egentlig?» Han understreker dilemmaene i prosessen som fører fram til resultatene som framheves under IPCC-lanseringene.

Det første man gjør er å skaffe en oversikt over den seneste forskningen, og vurdere hva som er verdt å ta med. Der kommer det inn litt subjektivitet [...] når du har helt ulike studier som egentlig ikke er sammenlignbare, så kan ikke du gjøre statistiske beregninger. Du er nødt til å gjøre en eller annen vurdering. Det er derfor det kalles en assessment og ikke review. De er satt sammen etter en beste vurdering, så kommer kommunikasjonsbiten, som er den folk tenker mest på, hvordan oversetter vi dette til et språk som folk skjønner (BHS).

7. Summary for policy makers (SPM), et dokument som følger den enkelte IPCC-arbeidsgrupperapporten, som regel 25–30 sider.

Her peker forskeren på det subjektive element, at *vurderinger* går foran konklusjonene og kommunikasjonen som altså bygger på unike, men forskjellige studier.

«Enda en klimasak»

Flere av informantene er enige i at det trengs mer fokus på de gode historiene, ellers risikerer man at klimatrettheten brer seg. Det er forsket svært lite på denne typen tretthet i Norge, og uten å ha tall å støtte oss på, kan vi antyde at vanlige mediebrukere heller ønsker å lese om det nære og kjente, og hva klimaendringer vil bety for vår egen hverdag og framtid. En statsviter fra University of Colorado framhever utfordringen: «Where do we go from unequivocal?» (Pielke sitert i Kerr, 2009). «Unequivocal» kan oversettes med utvetydig eller utvilsomt, som er et av hovedkonklusjonene til IPCC-rapporten, dvs. at konsensus om menneskeskapte klimaendringer er utvetydig, og vi vet med sikkerhet at klimaendringene vil skje. I hvor stort omfang og når endringene vil inntreffe, er noen av usikkerhetsmomentene. Pielke understreker videre at forskerne bør trå varsomt, fordi ved å rope «Ulv, ulv» for ofte og for høyt kan man nå en klimatretthet blant publikum:

[...] scientific climate campaigners could be driving potentially sympathetic audiences to tune them out or could even provoke a backlash. Recent surveys in the United States show such «climate fatigue» may indeed be on the rise (Pielke sitert i Kerr, 2009).

AF advarer mot publikumstrettheten, eksempelvis reaksjoner som, «ja, men dette har vi hørt før». Det gjør også forsker KOB idet hun omtaler klimatretthet: «Hvis folk tenker: 'å nei, enda en klimasak', da har vi et problem. Da må vi kanskje fortelle andre historier om klimaendringer». KOBs råd til reporterne er å «prøve et annerledes perspektiv. De samme narrative er mye på replay. Journalistene må hjelpe leserne med å se sammenhenger, for eksempel når det gjelder klimaendringer og tørken i California».

En internasjonal undersøkelse, også bygd på intervjuer med journalister og forskere, peker på at IPCC gjentar sine viktige budskap fra rapport til rapport, og at det kan føre til at både journalister og politikere havner i en situasjon med klimatretthet rundt klimanyheter som bare bekrefter tidligere utfordringer og dilemmaer (Kunelius et al., 2016).

TNS Gallups (2016) undersøkelser har vist at borgernes prioritering av klimaspørsmålet varierer fra år til år; de siste to årene er klimaendringer skjøvet nedover på listen blant annet av temaet *innvandring*. Enkeltbegivenheter spiller en stor rolle. Journalist KA sier at «da India satte ny varmerecord, da hadde du et annet utgangspunkt for å snakke om klimaproblemet. [...] Men de fleste av oss bor ikke på en [...] sydhavsøy som synker i havet». Dermed mener han klimaproblemet kan fortone seg litt abstrakt, sammenlignet med mer påtrengende problemer. Samtidig framhever denne journalisten viktigheten med å formidle klimaendringer som noe nært. «Det er veldig vanskelig å få noe fart i en diskusjon om tiltak hvis du ikke opplever at det er et problem der».

BHS, som selv bidro til AG I, mener det er et klassisk problem at mediedekningen blir «mye tynnere» når man kommer til de andre rapportene, der det er «veldig mye godt materiale», men de er mer basert på samfunnsvitenskapene: «man har liksom brent kruttet på naturvitenskapsbiten, den er kanskje enklest å formidle.» Journalisten TS sier at «jeg tror vi

brukte mer plass på den første [rapporten]». Han bekrefter at han har vært til stede på alle lanseringene til Miljødirektoratet, der han hadde tilgang til norske IPCC-forskere.

Journalist AA er bare delvis enig i at AG I (om det klimavitenskapelige grunnlaget) er den enkleste å formidle. Han sier at nyhetens interesse «er ofte veldig enkelt å knytte til den første delen av rapporten». Her er det «nye konklusjoner, nye vurderinger, nye sannsynlighetsberegninger på en god del tema». På den annen side er AG II (om konsekvensene av klimaendringer) for ham «enklest å formidle», siden den er mer samfunnsvitenskapelig fundert, og han har den faglige bakgrunnen. Han tror også at mange av leserne oppfatter den som «veldig interessant».

Journalisten KA, som har dekket klima som en *del* av jobben i mange år, synes det er vanskelig å si at én delrapport er lettere å dekke enn en annen. «Det er [...] ikke den tilnærmingen vi har til det. Det er mer hva som er mest interessant for våre lesere.» Han konkretiserer det slik: «[...] politikk, tiltakene, mye om økonomiske virkemidler, økonomiske konsekvenser».

Og mens klimaforskerne peker på det enorme potensialet i delrapportene, fortøner valgmulighetene seg annerledes for dem som arbeider innenfor en virkelighet med stram nyhetsprioritering.

Noe av det vanskelige med klimaproblemet er at [...] de alvorligste konsekvensene kommer først om en god stund, mens mulighetene for å forhindre dem er nå. Men når du har et problem som folk ikke opplever er et problem, så føles det veldig lite aktuelt. [...] det er et politisk problem, og det er et oppmerksomhetsproblem, og det er noe som vil oppleves som mer akutt, enten det er en europeisk helsekrise eller en flyktningkrise eller krigen i Syria [...] vil gå foran [...] noe som vil være et problem i 2050 eller i slutten av dette århundre. Det går inn på mediedekningen også. At det settes en ny varmerecord: Jaha, ok, det hørte vi forrige måned også. What else is new? (KA).

Igjen sees klimatrøttheten som et problem. Hvordan da løse det iboende problemet at klimaendringene ikke kommer til å forsvinne i de kommende tiårene? Det handler kanskje først og fremst om å *nå fram* og knytte den ofte nokså abstrakt formulerte klimavitenskapen til folks hverdags erfaringer. TS sier at klimaspørsmål «må skrives om på en måte som gjør at de angår alle og enhver». Han er spesielt opptatt av konsekvensene av alle slags mennesketransport og sier at i dekningen vil «det [...] bli mange saker om sykling, gåing, bilkjøring, kollektivtrafikk, flyreiser, tog, solpanel, vindkraft og så videre.»

OM mener avisen hans kommer noe til kort her:

Vi må endre oss. Selv sto jeg i vannet i Odda i fjor [2014] og vi laget en video. Jeg prøver i alle saker: endring i nedbøren, i Amazonas' regnskog, å skape engasjement. Det er ikke bare ekstremvær, men også havstigning, smeltende isbreer, trekkfugler, osv. Vi må ta opp de temaene folk føler seg i nærheten av.

Her resonnerer OM som den franske klimaforskeren Hervé le Treut⁸, som sier at da han engasjerte seg i sin region av Frankrike, oppdaget han at for vanlige folk handlet klimatrusselen om «det folk var glade i» og som de var redde for å miste (E. Eide, 2016). Den norske

8. Hervé le Treut er fysiker og klimaforsker, og var sentral under organiseringen av UNESCOs klimakonferanse «Our Common Future» i Paris sommeren 2015, og var en av hovedforfatterne til AG I.

forskeren BHS sier at mediene bør etterstrebe å ha dybdesaker som beskriver hvordan folk i andre deler av verden har det: «Det er noe med den følelsesmessige påvirkningen, det gjør det litt nærmere. Se hvordan folk faktisk har det. Mange mener at vi ikke kan se noe effekt enda, og det stemmer ikke på verdensbasis». ASC mener at forskerne har en jobb med å koble forskningen til hverdagslivet. Det krever både at journalisten får tak i forskere som er villige til å gjøre denne koblingen, og journalister som har forståelse for komplekse forskningsresultater. Barkemeyer og kolleger (2016) argumenterer for at aviser må omdanne vitenskapelig informasjon til nyheter, noe som blant annet krever at fremtidige klimaendringer blir umiddelbart interessant for leseren. Bruk av følelsesmessig språk er en av de journalistiske strategiene for å bringe noe som skjer i framtiden, til noe nært og umiddelbart (Barkemeyer et al., 2016).

AA mener det vil være bølgetopper i klimadekningen knyttet til spesielle begivenheter, som «ekstremvær og ras i Norge. Da vil du få en del av diskusjonen opp igjen, med et våtere og villere Norge». Han nevner også tørkekatastrofer og hetebølger i Europa. Han viser til hvordan avisen hans (BT) vinklet presentasjonen av Arbeidsgruppe II på «konsekvenser for det maritime miljø. En av hovedforfatterne [...] arbeider ved Havforskningsinstituttet i Bergen.» BT spisset saken på potensielt besøk av hvithai i norske fjorder i framtiden, og artikkelen «hadde høye lesertall på nett». Slik viser han både til kildenærhet (havforskeren) og til hvordan «spissing» i formidlingen kan gi økt leseroppmerksomhet.

Løsningsorientering

Problemet med formidling av klimarapportene er slik forsker EJ ser det, at *løsningene*, blant annet innen matvareproduksjon, er dårlig kommunisert, og det skyldes at forskningen ikke er så konkluderende. Den presenteres på «et veldig aggregert globalt nivå, så det er ikke så enkelt å omsette det til den norske politiske virkeligheten, om hvilke kutt og hvordan Norge skal få til sine lovnader osv.» Han føyer til at det også har vært svakheter med å formidle på regionalt nivå, og at den norske debatten om klimatiltak i «liten grad er informert av IPCC.»

Journalist KA sier at «det er veldig vanskelig å få noe fart i en diskusjon om tiltak hvis du ikke opplever at det er et problem [...]. Så hvis bevisstheten om at klimaendringer er et problem, blir lav, så vil det ikke være [...] veldig stor forståelse for at vi trenger tiltak».

Han ser en formidlingsutfordring for klimaforskerne, og for politikere som skal begrunne tiltak:

[...] for eksempel, når man diskuterer trafikk-løsninger rundt store byer: Handler det om klima eller handler det om å få en levelig by, en god by for folk som skal bo der? Det handler om begge deler, men det er lettere å forstå at [...] Bergen og Oslo og Trondheim ikke blir noe ålreite steder å være hvis de skal druknes i kork og kaos. (KA).

Igjen understreker informantene betydningen av nærhet til og konkretisering av klimakonsekvensene. At den norske debatten ikke er «informert av IPCC», er ikke overraskende, siden selv SPM-ene (Summary for policy makers) er utfordrende lesning (Barkemeyer et al., 2016). Journalisten AF mener hans avis (*Aftenposten*) har vært opptatt av å «skrive mer om løsninger». Han nevner karbonfangst og atomkraft som omstridte temaer avisen dekker:

Men jeg tror også at folk er interesserte i, og det viser også lesertallene våre, at [vi skriver] hvordan vi kan løse ting. Jeg tenker det er lettere å få oppmerksomhet rundt nye løsninger i teknologi [...] enn å nok en gang skrive om at havet nok en gang vil stige. Det betyr ikke at vi skal gjøre det, det gjør vi med jevne mellomrom, når det kommer ny forskning.

Å fokusere på løsninger kan anses som en måte å knytte vitenskapens dystre budskap sammen med utveier, for å unngå så vel politisk som folkelig defeatisme. På den annen side kan kunstig optimisme skape illusjoner, slik OM i samme avis ser det. Han er trolig en av de få journalistene som har lest selve hovedrapportene og sier at det virker som om forskerne prøver å understreke det som er positivt. «De skriver om togradersmålet som om det er mulig uten en revolusjon. De snakker om det grønne skiftet, men det jeg mener skjer, er mer en grønn justering» (OM).

Forsker BHS sier at for å nå togradersmålet må det koples til andre samfunnsproblemer. «Dette er komplekst, det er noe som kommer til å påvirke dagens unge gjennom hele livene deres.» Videre mener han vi må «vise at vi kan nå de målene vi setter oss».

Her kommer spørsmål rundt den politiske funksjonen til IPCC-rapportene. Forskere viser til flere politiske kontroverser i arbeidet med SPM-ene, både vedrørende vekten på økonomisk vekst og internasjonale relasjoner (E. Eide, 2016; Stavins, 2014).

Rapportene skal være politisk relevante, men ikke komme med politiske anbefalinger. «Det er lett å bli kvitt alle 'bør'-ordene», sier forsker KOB, det er slike ord som blir assosiert med anbefalende språk. Samtidig peker jo «sannsynlighets»-språket, der sannsynlighetsprosenten (for menneskeskapte endringer mv.) har økt markant, indirekte på behovet for løsninger og menneskelig engasjement.

KOB tror folk kan ha et psykologisk behov for å se mindre på de dårlige utsiktene. I stedet er det mulig å oppnå en mer «positiv spin». Hun finner mange positive fortellinger i sosiale medier som genererer mye respons: «Det fins en stor appetitt på positive nyheter».

På den annen side betyr journalistikkens objektivitetsideal å skille fakta og verdier, og manifesterer seg som et skille mellom nyheter og opinionssjangre (Schudson, 2001). Nyhetsjournalistikken skal være kjølig mer enn emosjonell, og skal bidra til rettfærdig omgang med ulike sider i en kontrovers (Haagerup, 2017). En annen forsker (BHS) sier at journalistene gjerne vil at de skal «fortelle folk løsningen» og ser at det kan tendere til moralisme: «Derfor må du selge bilsbilen din eller derfor må du slutte å spise kjøtt». På den annen side ser han «behov for de som (kan det faglige) og tør å gå litt fra *er* til *bør*». Forsker EJ slutter seg til dette resonnementet, og mener at man ikke kan «løsrive forskeren fra den personen man er, [...] verdiene og politiske standpunkter». Han føyer til at man ikke trenger «å være en politisk aktivist, men man kan si at her foreligger det nok informasjon om forskningen [...] at det må handles raskt [...] fordi Norge har et ansvar for de utslippene som har vært.» Her framhever EJ det historiske ansvaret (historisk rettfærdighet) som har vært et kontroversielt emne ved flere klimatoppmøter (COP-er) (E. Eide & Kunelius, 2012; Meyer & Roser, 2010).

Enkelte forskere mener at det er greit å ha på seg «flere hatter,» men det bør komme tydelig fram om man er forsker eller aktivist under intervjuer med journalisten. Journalistene på sin side etterstreber fortsatt objektivitet, og det sitter i ryggmargen hos de fleste journalister at deres personlige synspunkter skal legges vekk ved dekning av klima-

endringer. Med unntak av én journalist, Ole Mathismoen, som skriver kommentarer og som er tydelig i sin tale omkring menneskeskapte klimaendringer, forholder de journalistene vi har snakket med, seg nøytrale til temaet, selv om de vedkjenner at dette er en viktig sak, og at det er derfor de jobber og har jobbet med temaet i mange år.

Flere forskere berørte skillet mellom forsker og aktivist. Enkelte forskere hadde få problemer med å blande disse to rollene, andre mente at det ikke var deres oppgave å være aktivist. Deres hovedoppgave er å forske, samt få ut fakta og formidle dette på en grei måte, ikke være aktivister. En av forskerne mente at det ville være uetisk å være aktivist, mens en annen forsker mente at journalister gjerne spør, for eksempel: «Hva mener du er riktig å gjøre i dette tilfellet?» Forskeren mente at han blir satt i en knipe med slike spørsmål. BHS sier: «[...] man må hele tiden være helt tydelig på hvilken hatt man har. Og det er ikke noe galt i å ha [...] flere hatter i løpet av et intervju, så lenge man er tydelig på at man har litt forskjellige ståsteder». En av seniorenene blant forskerne, EJ, svarer på spørsmålet om hvorvidt det er mulig å ha flere hatter: «Ja, det mener jeg. Men det er ikke helt enkelt alltid. I foredrag og muntlig sammenheng kan man [...] gi personlige vurderinger om sånne spørsmål. Men i det skriftlige materialet som man gir fra seg, må man holde seg [...] nærmere den forskningen som foreligger». De fleste forskerne er samstemmige, det er ingen problem å blande roller, så lenge det kommer tydelig fram hvilken rolle eller hatt man har på tidspunktet.

Mer utadvendte forskere

I likhet med GM er forskeren BHS godt fornøyd med mediedekningen av klimaspørsmål og sier at den gradvis blir bedre, blant annet fordi det er en «bredde av forskere fra de fleste felt ute og kommenterer. Du har journalister som tør å ringe to, av og til tre forskere for å få synsvinkler fra flere.» Den er med andre ord kanskje først og fremst bedre fordi forskerne er mer utadvendte. Han er enig med ASC i at det er «veldig få vitenskapsjournalister rundt omkring i de forskjellige redaksjonene», men har inntrykk av at også tabloidavisene tar vitenskapen mer på alvor enn før.

OM sier at det ved denne lanseringen var svært lett å få adgang til IPCC-forskerne, «både i Norge og internasjonalt. Alle er villige til å la seg intervju». Han mener det har vokst fram en ny generasjon forskere, og at det utgjør en stor forskjell sett i forhold til for 20 år siden. Dermed gir han BHS rett i konklusjonen om en mer utadvendt klimaforskerstand.

BHS sier videre at IPCC-rapporten ble «ganske greit formidlet», og legger «skylden» på Aftenpostens Ole Mathismoen, som «gjorde en grundig for-jobb. Han kjørte den lekkasjen på forhånd av naturvitenskapsdelen. [...] De andre norske journalister leste seg nok opp på hans presentasjon først, før de ringte til oss forskere for videre kommentarer.» Forskeren gir Mathismoen god attest: «[...] etter mitt syn hadde han helt rett i alt han skrev, han kan alt dette her på fingrene.»

Mathismoen (OM) selv kvitterer med å si at IPCC-materialet er «bedre enn noen gang tidligere. Før var de [rapportene] ille. Du måtte være godt skolert for å se hvor nyhetene gjemte seg.» Selv leser han selve IPCC-rapportene, ikke bare sammendragene. Han mener alle norske politikere i det minste bør lese SPM-ene, men at «veldig få gjør det». En egen intervjurunde med politikere må til for å undersøke om han har rett.

KONKLUSJON: MER ÅPENHET, MER LØSNINGSORIENTERING

Dekningen av IPCCs klimarapporter er godt egnet til å undersøke relasjoner mellom forskere og journalister, siden det under lanseringene – i motsetning til på klimatoppmøtene der politikerne dominerer (E. Eide et al., 2010, 2012) – er forskernes funn (riktignok rettet mot politiske beslutningstakere) som står i sentrum for oppmerksomheten. Mens Norge har en høy andel internasjonalt anerkjente klimaforskere knyttet til den siste IPCC-rapporten, er antallet journalister som får arbeide aktivt og mye med klimaspørsmål, ganske lavt. Selv i vårt utvalg på seks av de med mest erfaring innen temaet, er det bare én som over lengre tid har kunnet arbeide konsentrert med klimaspørsmål.

Denne studien viser likevel at de intervjuede klimaforskerne er ganske fornøyde med klimadekningen, og at journalistene på sin side ønsker å formidle mer. Når vi går nøyere inn på dekningsens *innhold*, ser vi imidlertid at mangler, utfordringer og paradokser blir påpekt.

For det første: Dilemmaet for klimaforskere, særlig de som er knyttet til IPCC (alle i vårt utvalg), er panelets karakter. IPCC skal generere politisk relevant klimainformasjon, men skal ikke komme med *anbefalinger*. Journalister som dekker klima (uten å være kommentatorer), er til dels underlagt beslektede (uskrevne) begrensninger.

Noen informanter, både forskere og journalister ser dette som problematisk, og antyder at det å framheve den alvorlige utviklingen i seg selv er et argument for å vise handlingsalternativer. Den falske «balansen» mellom IPCC-konklusjonene og klimafornekttere som avviser denne forskningen, er det ingen, verken blant journalister eller forskere, som vedkjenner seg.

For det andre avdekker undersøkelsen et forståelsesfullt forhold mellom forskere og journalister med erfaring fra klimadekning, men det virker som om de deler en viss frustrasjon over politikerne, som når OM snakker «klimajustering» mer enn et «grønt skifte». Undersøkelsen avdekker at både journalister og forskere har varierende syn på muligheter for eget engasjement om klimaspørsmål. Enkelte forskere uttaler seg klart om klimatiltak i møte med journalister, og enkelte journalister bruker kommentarsjangeren og erfaringens autoritet til å tilkjenne egne synspunkter på krisen. Tross begrensninger, avdekker vi at det fins et variert rollerepertoar for de to gruppene, stilt overfor denne globale utfordringen.

For det tredje: Forskerne erkjenner dilemmaet med betydelig usikkerhet i klimaforskningen, samtidig som de mener at «vi må gjøre noe». En strategi her kan være i første rekke å fokusere på den høye graden av konsensus om hovedtrekkene i utviklingen, før en går inn på usikkerhet og uenighet, slik også James Painter (2013) anbefaler.

For det fjerde: Rapportenes abstrakte karakter står i motstrid til samfunnsborgernes behov for å se sammenhengen mellom klimaendringene som en global trussel – og de endringene de opplever der de er, eksempelvis økt forekomst av ekstremvær. Noen av forskerne erkjenner ansvaret sitt for å formidle slike sammenhenger, selv om de vil være forsiktige med å blande vær og klima.

For det femte kan tilløpene til «klimatrøtthet» som både journalister og forskere er opp-tatt av, vanskelig løses uten å dempe katastrofeperspektivet i formidlingen av forskernes klimafunn. Samtidig er behovet for å informere om kritiske aspekter fremdeles stort. Parallelt mener de fleste at det er viktig å framheve perspektiver som peker på løsninger og positive muligheter, slik at publikum ikke mister troen på framtiden.

For det sjette er det et paradoks at mens det eksisterer mer konsensus om klimaendringenes dramatiske følger enn tidligere og om at tiden er knapp om verden skal oppnå togradersmålet, fins det svært få spesialist-journalister i Norge med omfattende kunnskaper om klimaendringer. I IPCC-sammenhenger blir de fleste journalistene i en viss forstand «underdøgs», siden de færreste har tid til å sette seg inn i de omfattende rapportene, men nøyer seg med SPM-er, presselanseringer og intervjuer. På den ene siden ønsker forskere seg mer dybde i formidlingen, på den andre siden har de enkelte redaksjonene mindre ressurser til rådighet.

Sluttelig ser det ut som forskerne er blitt mer utadvendte. Det kan henge sammen med IPCCs strategi, men også med lokale forhold i Norge, der både Miljødirektoratet og sentrale forskningsinstitusjoner har spilt en viktig rolle i formidlingen. Tillitsforholdet virker å være solid, noe som borger for god folkeopplysning, men kanskje ikke like mye kritisk journalistikk.

Det er flere år igjen til neste IPCC-rapport. Før den ser dagens lys, har Medie-Norge kommet videre i utviklingen mot en ny, stadig mer teknologidrevet fase der faren for underdekning av kompliserte spørsmål som klimaendringer, er stor. Samtidig benektes konklusjonene i IPCC AR5-rapporten av enkelte politikere fra en partner i regjeringskoalisjonen. Journalistene blir stilt overfor nye utfordringer, ikke minst når de skal fortelle hvilken oppfølging IPCC AR5 fikk i Norge og resten av verden.

REFERANSER

- Austgulen, M. H. (2012). *Normenns holdninger til klimaendringer, medier og politikk* (Prosjektnotat). Oslo. Hentet fra http://www.sifo.no/files/file78213_rapport_climate_crossroads_web.pdf
- Barkemeyer, R., Dessai, S., Monge-Sanz, B., Renzi, B. G. & Napolitano, G. (2016). Linguistic analysis of IPCC summaries for policymakers and associated coverage. *Nature Clim. Change*, 6(3), 311–316. doi: 10.1038/nclimate2824. Hentet fra <http://www.nature.com/nclimate/journal/v6/n3/abs/nclimate2824.html> - supplementary-information
- Carlsen, B., Müftüoglu, I. B. & Riese, H. (2014). Forskning i media; forskere om motivasjon og erfaringer fra medieintervjuer. *Norsk medietidsskrift*, 21(3), 188–208.
- Duarte, K. (2010). *En ubehagelig sannhet om norsk klimadekning: hvilke stemmer og holdninger blir representert i norsk pressedekning av klimaendringer?* (Masteroppgave). Universitetet i Bergen.
- Duarte, K. (2016, 12.12.2016). Fra klimaskepsis til tiltak og muligheter. Hentet fra <https://forskning.no/meninger/kronikk/2016/12/fra-klimaskepsis-til-tiltak-og-muligheter>
- Eide, E. (2016). Scientists, Communication and the Space of Global Media Attention. I R. Kunelius, E. Eide, M. Tegelberg & D. e. Yagodin (Red.), *Media and Global Climate Knowledge: Journalism and the IPCC*, 33–57 New York: Palgrave.
- Eide, E. & Kunelius, R. (Red.) (2012). *Media meets climate: the global challenge for journalism*. Göteborg: NORDICOM.
- Eide, E., Kunelius, R. & Kumpu, V. (2010). *Global Climate, Local Journalisms: A Transnational Study of how Media Make Sense of Climate Summits*. Dortmund: Projekt Verlag.
- Eide, M. & Ottosen, R. (1994). «Science journalism» without science journalists: notes on a Norwegian media paradox. *Public Understanding of Science*, 3(4), 425–434. doi: 10.1088/0963-6625/3/4/005
- Eriksen, T. H. (2016). Overheating: the world since 1991. *History and Anthropology*, 27(5), 469–487. doi: 10.1080/02757206.2016.1218865
- Fossum, E. & Meyer, S. (2008). *Er nå det så sikkert?: journalistikk og kildekritikk* (3. utg.). Oslo: Cappelen akademisk forlag

- Gentikow, B. (2002). *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode for (ferske) medieforskere* (Publikasjon (Universitetet i Bergen. Institutt for medievitenskap: trykt utg.), Bind nr 53). Bergen: Institutt for medievitenskap, Universitetet i Bergen.
- Hornmoen, H. (1999). *Vitenskapens vakthunder: innføring i forskningsjournalistikk*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Hornmoen, H. (2003). *Forskningsjournalistikk i en brytningstid: kritisk diskursanalyse av amerikansk «science journalism» på 1990-tallet* (Doktorgradsoppgave). Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Hornmoen, H. (2010). *Førti år i forskningens tjeneste: fremvoksende naturvitenskapelig og medisinsk forskning i A-magasinet og VG i 1966, 1986, 2006* (Sakprosa (online), Vol. nr 11.).
- Hornmoen, H. (2011). «Pandemisk paranoia»? En analyse av nyhetsomtalen av «svineinfluensaen» i norske aviser. *Tidsskriftet for Samfunnsforskning*, 52(1), 33–66.
- Hulme, M. (2009). *Why we disagree about climate change: understanding controversy, inaction and opportunity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haagerup, U. (2017). *Constructive news – How to save the media and democracy with journalism of tomorrow* (2. Utg.). Aarhus: Aarhus University Press.
- IPCC. (2017). About the organization. Hentet 08.12.17 2017 fra <http://ipcc.ch/organization/organization.shtml>
- Kerr, R. (2009). Amid Worrisome Signs of Warming, «Climate Fatigue» Sets In. *Science*, 326(5955), 926–928. DOI: 10.1126/science.326.5955.926
- Krag Jacobsen, J. (1993). *Interview: kunsten at lytte og spørge*. København: Hans Reitzel.
- Kunelius, R., Eide, E., Tegelberg, M. & Yagodin, D. e. (2016). *Media and Global Climate Knowledge: Journalism and the IPCC*. New York: Palgrave.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2011). *Interview: introduksjon til et håndverk* (Interviews learning the craft of qualitative research interviewing, 2. utg.). København: Hans Reitzel.
- McAllister, L., A., N.-S., K., A., Boykoff, M., Daly, M., Gifford, L. & Luedecke, G. (2016). World Newspaper Coverage of Climate Change or Global Warming, 2004-2016. University of Colorado: Center for Science and Technology Policy Research, Cooperative Institute for Research in Environmental Sciences.
- Meyer, L. H. & Roser, D. (2010). Climate justice and historical emissions. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 13(1), 229–253. doi: 10.1080/13698230903326349
- Miljødirektoratet. (2015). Norske forfattere i IPCC-arbeidsgrupper. Hentet 15.08.2016 2016 fra http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/klima/FNs_klimapanel_IPCC/Norske-forskere-i-IPCC-arbeidsgrupper/
- Norsk medborgerpanel (NMP). (2017). Norsk medborgerpanel, Runde 1-10 kombinert. *Kilde til informasjon om klimaendringer*. I E. Ivarsflaten (Red.). Bergen: NSD stat.
- Painter, J. (2011). *Poles Apart: The International Reporting of Climate Scepticism*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Painter, J. (2013). *Climate Change in the Media: Reporting Risk and Uncertainty* (Challenges). Oxford: I.B.Tauris.
- Painter, J. (2016). Chapter 6: Journalism, climate change, justice and solidarity: Editorializing the IPCC AR5 in «developed countries». I R. Kunelius, E. Eide, M. Tegelberg & D. Yagodin (Red.), *Media and Global Climate Knowledge: Journalism and the IPCC*, 109-128. New York: Palgrave.
- Purvis, K. (2016). 15 ways to powerfully communicate climate change solutions. Hentet fra <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/may/05/15-ways-to-powerfully-communicate-climate-change-solutions>
- Ryghaug, M. (2006). «Some like it hot»: konstruksjon av kunnskap om klimaendringer i norske aviser. *Norsk medietidsskrift (trykt utg.)*, 13(3), 197-219.

- Ryghaug, M. & Skjølsvold, T. M. (2016). *Climate Change Communication in Norway. I: Oxford University Press*. Hentet fra [//climatescience.oxfordre.com/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/acrefore-9780190228620-e-453](https://climatescience.oxfordre.com/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/acrefore-9780190228620-e-453)
- Ryghaug, M. & Sørensen, K. H. (2008). Klima for tverrfaglig kommunikasjon? Om klimaforskningens dialogstrategier, 161-182. I K. H. Sørensen, H. J. Gansmo, V. A. Lagesen & E. Amdahl (Red.), *Vitenskap som dialog-kunnskap i bevegelse. Tverrfaglighet og kunnskapskulturer i forskning*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag.
- Schudson, M. (2001). The objectivity norm in American journalism. *Journalism*, 2(2), 149–170. doi: 10.1177/146488490100200201
- Scott, C. (2016). Why solutions journalism can help news organisations improve their reporting. Hentet fra: <https://www.journalism.co.uk/news/why-solutions-journalism-can-help-news-organisations-improve-their-reporting-/s2/a609016/>
- Skrede, S. (2014). *Forskningjournalistikk eller forskningsformidling? Om pressens selvbedrag og forskernes forvirring*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.
- Statsministerens kontor. (2017, 03.11.2017). Strategi for klimaforhandlingene på den 23. partskonferansen under Klimakonvensjonen. Hentet https://www.regjeringen.no/contentassets/e4b16da287de4e96ae42551d5ea164e2/cop23-norske-posisjoner_strategi_vedtatt.pdf
- Stavins, R. (2014, 26.04.17). Is the IPCC government approval process broken? An economic view of the environment. Hentet fra <http://www.robertstavinsblog.org/2014/04/25/is-the-ipcc-government-approval-process-broken-2/>
- TNS Gallup. (2016). *Klimabarometer*. Oslo. Hentet fra <http://www.tns-gallup.no/document-file6316?pid=Native-ContentFile-File&attach=1>
- Tøsse, S. E. (2013). Aiming for Social or Political Robustness? Media Strategies Among Climate Scientists. *Science Communication*, 35(1), 32–55. doi: 10.1177/1075547012438465

LISTE OVER JOURNALISTER

Atle Andersson (AA), Bergens Tidende
 Kjetil Alstadheim (KA), Dagens Næringsliv
 Arild Færås (AF), Aftenposten
 Ole Mathismoen (OM), Aftenposten
 Astrid Rommetveit (AR), NRK
 Tor Sandberg (TS), Dagsavisen

LISTE OVER FORSKERE

Asunción St. Clair (ASC), DNV GL (tidligere Cicero)
 Karen O' Brien (KOB), UiO
 Eystein Jansen (EJ), Bjerknessenteret og Uni Research Climate, UiO
 Bjørn Hallvard Samsø (BS), Cicero, UiO
 Gunnar Myhre (GM), Cicero, UiO